

Материалы международной научно-практической конференции, посвященной 130-летию С. Сейфуллина = С. Сейфуллиннің 130 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - 2024. – Б.ІІІ. - Б. 20-22.

ӘОЖ 711.168

СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ҚАЛАЛАРЫНЫҢ РЕКРЕАЦИЯЛЫҚ АЙМАҚТАРЫН ҚАЙТА ҚҰРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

*Абильдинова У., 1 курс магистранты
С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті
Астана қ.*

Қайта құру - болашақта жерге, ғимаратқа жаңа қасиеттер беру мақсатында ескірген объектілерді өзгерту процесі. Қайта құру, оның мазмұнына қарамастан, жоспарлаудың ажырамас бөлігі болып табылады. Кешенді қайта құру - үйлерде, қала типіндегі қалалардың, кенттердің, ауылдық елді мекендердің, курорттардың және жаппай демалыс орындарының аумағында халықтың өмір сүру жағдайларын арттыру үшін жүзеге асырылатын жұмыстар мен іс-шаралар жиынтығы. Кешенді қайта құру ғимараттарды, жолдарды; бас инженерлік құрылыстарды және сумен жабдықтаудың, кәріздің, энергиямен жабдықтаудың коммуналдық желілерін қайта құру жөніндегі жұмыстарды; көгалдандыру, санитарлық тазарту, қалалық шу деңгейін төмендету, көшедегі жарақат алу мүмкіндігін азайту жөніндегі жекелеген іс-шараларды қамтиды. Сондықтан оның өзектілігі ешқашан кетпейді.

Солтүстік Қазақстан қалалары қарқынды дамып жатыр, халық саны өсуде. Бірақ қалалар әлі де өзектілігін жоғалтқан жер үйлерге толы, рекреациялық аймақтардың инфрақұрылымы зардап шегуде. Жоғарыда айтылған мәселелер шешіліп, қаланың жалпы фасады түзетіп, инфрақұрылым жағынан қолайлы қылдыру керек [1].

Сондықтан Қазақстанның солтүстігінде орналасқан қалалардың кешенді қайта құру, ескерген тұрғын үйлер мен ғимараттарды бұзып, жаңа функционалды, ыңғайлы аудан жасау. Ең алдымен жол мәселесін жақсарту, яғни оның ішіне жаңа транспорттық шешімдер қолданып, жалпы жолды, қосалқы жолдарын жасау.

Солтүстік Қазақстан қалаларындағы саябақтарды қайта құру экологиялық жағдайды жақсартуға айтарлықтай ықпал етуі мүмкін [2].

Ауаны тазарту және ылғалдандыру: саябақтар атмосфералық ауаны сүзуде маңызды рөл атқарады. Ағаштар мен өсімдіктер көмірқышқыл газын және күкірт диоксиді мен азот оксидтері сияқты басқа ластаушы заттарды сіңіреді. Бұл ауаның ластану деңгейін төмендетуге және оның сапасын жақсартуға көмектеседі, бұл әсіресе қала құрылысында маңызды. Жасыл аймақтар қоршаған ауадағы ылғалдылықтың жоғарылауына ықпал етеді, бұл климаттық жағдайларға оң әсер етуі мүмкін. Бұл әсіресе Солтүстік Қазақстанның континенттік климаты жағдайында байқалады, онда

температураның қатты өзгеруі тұрғындардың денсаулығына әсер етуі мүмкін.

Биоәртүрлілікті сақтау: саябақтарды қайта құру флора мен фаунаның әртүрлілігін қолдайтын жаңа экожүйелерді құруға мүмкіндік береді. Бұған биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығын сақтауға ықпал ететін жергілікті өсімдіктерді отырғызу, құстар мен басқа жануарлардың мекендейтін жерлерін құру кіруі мүмкін.

Жылу әсерін азайту: жасыл кеңістіктер қалалық жылу аралының әсерін азайтуға көмектеседі, мұнда қалалардағы температура қоршаған аудандарға қарағанда айтарлықтай жоғары. Бұған ағаштардың көлеңкесі және топырақ пен өсімдіктерден судың булануы арқылы қол жеткізіледі, бұл өз кезегінде микроклиматтың жақсаруына ықпал етеді [3].

Осылайша, Солтүстік Қазақстан қалаларындағы саябақтарды қайта құру экологиялық жағдайды жақсартып қана қоймай, тұрғындар өмір сүру сапасы мен табиғаттан ләззат алатын салауатты және тұрақты қалалық ортаны қалыптастырады.

Сондай-ақ, жаңартылған саябақтар тұрғындар үшін әлеуметтік белсенділікті дамытуға және қоғамдағы байланыстарды нығайтуға ықпал ететін кездесу орнына айналады. Бұл әсіресе достық және қауіпсіз қалалық ортаны құру үшін өте маңызды.

Саябақтар ашық ауада, серуендеуге және спортпен айналысуға мүмкіндік береді. Жасыл аймақтарға қол жеткізу денсаулыққа әсер ететін халықтың физикалық белсенділігінің жоғарылауына ықпал етеді.

Әдемі және жақсы күтімді саябақтар тұрғындар мен туристер үшін жағымды атмосфера жасай отырып, қаланың көрінісін жақсартады. Бұл сонымен қатар туристік ағынның артуына және жергілікті бизнестің дамуына ықпал етуі мүмкін [4].

Сондай ақ Солтүстік Қазақстан қалаларындағы саябақтарды қайта құру мынадай аспектілердің арқасында өңірдің экономикалық дамуына айтарлықтай ықпал етуі мүмкін:

Жылжымайтын мүліктің қымбаттауы: жақсы күтімді және тартымды саябақтар аудандарды өмір сүруге тартымды етеді, бұл жылжымайтын мүліктің қымбаттауына әкеледі. Бұл бюджетке салық түсімдерін ұлғайту арқылы құрылыс пен абаттандыруға инвестицияларды ынталандыруы мүмкін.

Туристерді тарту: әдемі саябақтар жергілікті тұрғындарды да, туристерді де тарта отырып, туристік тартымдылыққа айналуы мүмкін. Бұл қонақжайлылық, сауда және қызмет көрсету салаларында бизнес үшін жаңа мүмкіндіктер туғызады, бұл өз кезегінде жұмыс орындарын құруға ықпал етеді.

Жергілікті бизнесті дамыту: қайта жаңартылған саябақтар жәрмеңкелер, концерттер және көрмелер сияқты әртүрлі іс-шараларды өткізуге арналған алаң бола алады. Бұл экономикалық белсенділікті ынталандыратын тауарлар мен қызметтерді ұсынатын жергілікті кәсіпкерлерге мүмкіндіктер жасайды.

Халықтың денсаулығын жақсарту: Саябақтар физикалық белсенділік деңгейін арттыруға және азаматтардың денсаулығын жақсартуға ықпал етеді. Бұл денсаулық сақтау шығындарының төмендеуіне әкелуі мүмкін, өйткені сау халық аз медициналық қызметтерді қажет етеді, бұл экономикаға оң әсер етеді.

Жұмыс орындарын құру: қайта құру процесі жобалаудан бастап көгалдандыруға дейін әртүрлі салаларда жұмысшылар мен мамандарды тартуды талап етеді. Бұл жаңа жұмыс орындарын ашады және аймақтағы жұмыспен қамтудың өсуіне ықпал етеді.

Инвестицияларды тарту: абаттандырумен және жайлы қалалық ортаны құрумен белсенді айналысатын қала билігі инвесторлар үшін тартымды бола түсуде. Сапалы саябақтардың болуы инфрақұрылым мен бизнесті дамытуға қаражат салу туралы шешім қабылдауда фактор болуы мүмкін.

Өмір сүру сапасын жақсарту: қалалық ортаның жақсаруы тұрғындардың өмір сүру деңгейінің жоғарылауына әкеледі, бұл жергілікті экономикадағы тауарлар мен қызметтерге сатып алу қабілеті мен сұраныстың артуына ықпал етуі мүмкін.

Инновацияны ынталандыру: саябақтарды қайта құру экологиялық таза материалдар мен суды басқару жүйелері сияқты жаңа технологияларды енгізуді қамтуы мүмкін. Бұл инновациялар үшін кеңістік жасайды және тұрақтылық пен технология саласында жұмыс істейтін компанияларды тартады [5].

Осылайша, Солтүстік Қазақстан қалаларындағы саябақтарды реконструкциялау өмір сүру сапасын жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар жергілікті экономиканың дамуына және оның тұрақтылығын арттыруға ықпал ете отырып, экономикалық өсу үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Ғылыми жетекші - Карабаев Г.А.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Гельфонд, АЛ. (2014). *Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений*. Архитектура-С.
- 2 Змеул, СГ. (2015). *Архитектурная типология зданий и сооружений*. Архитектура-С.
- 3 Варламов, АА. (2015). *Жер кадастры*. Колос С.
- 4 Спектор, МД. (2014). *Ауылдық елді мекендердің жер-шаруашылық құрылысы және орналасуы*. Фолиант баспасы.
- 5 Barakbayev, A., Mamedov, S., Abdykarimova, S., Saibulatova, A., Temirova, A., Toishiyeva, A. (2024). *Calculation of urban carrying capacity: Shymkent, Kazakhstan*. Проект Байкал. <https://DOI:10.51461/issn.2309-3072/80.2336>.